Waarom de Belgische Subsidiewinkel Wijd Open Blijft : Retoriek versus Realiteit

Door Frank , 4 september 2026

Waarom de Belgische Subsidiewinkel Wijd Open Blijft : Retoriek versus Realiteit

Van Kmo portefeuille tot Zorgkartel: De Ware Kostprijs van de Belgische Bedrijfssteun

Door Frank Dumon

Analyse van de Belgische subsidiecultuur: waarom liberale kritiek op kmo-steun haaks staat op de miljardensteun voor grote bedrijven en de zorgsector. Terwijl econoom Rudy Aernoudt de Vlaamse kmo’s kapittelt voor hun subsidiereflex, bouwt zijn baas Georges-Louis Bouchez mee aan de grootste corporatieve welvaartsstaat van Europa. In het publieke debat over de Belgische economie duikt met regelmaat de term ‘baxtereconomie’ op. Het is een krachtige metafoor voor een systeem waarin ondernemingen niet langer overleven op basis van hun eigen verdienmodel, maar kunstmatig in leven worden gehouden door een voortdurende toediening van overheidssteun. Recentelijk kreeg deze kritiek

opnieuw prominente aandacht in een column van econoom Rudy Aernoudt op www.made-in.be/. Als kabinetschef van MR-voorzitter Georges-Louis Bouchez hekelde hij daarin de Vlaamse subsidiecultuur voor kmo's. Hij stelde terecht dat instrumenten zoals de kmo-portefeuille en groeisubsidies een financiële reflex hebben gecreëerd: eerst zoeken naar steun, dan pas nadenken over strategie en rentabiliteit.

Zijn conclusie was helder: schaf de subsidiewinkel af en verlaag de belastingen.

Op het eerste gezicht lijkt dit een lovenswaardig pleidooi voor marktwerking en ondernemerschap. Wie echter verder kijkt dan de retoriek, stuit op een fundamentele paradox. Hoe valt de vurige kritiek op kleine kmo-subsidies te rijmen met de praktijk van het Belgische grootbedrijf en de beschermde sectoren waarvan dezelfde politieke strekking de belangen behartigt? Georges-Louis Bouchez profileert zich immers als het boegbeeld van het Waalse en Brusselse patronaat, een milieu dat structureel pleit voor industriële steunmaatregelen, fiscale optimalisatie en beschermde marktposities.

Dit artikel beoogt die discrepantie bloot te leggen. Het betoogt dat de discussie over de Belgische subsidiecultuur niet mag verzanden in symbolische kmo-kritiek, maar moet gaan over de structurele staatssteun aan grote ondernemingen en de gezondheidssector. Want terwijl de werkende bevolking wordt aangesproken op haar verantwoordelijkheid en koopkracht, blijft de échte subsidiewinkel – die van de corporate welfare state en het zorgkartel – wijd openstaan.

"Privatisering van winsten en socialisering van verliezen"

"Privatisering van winsten en socialisering van verliezen" verwijst naar het idee dat bedrijven financiële winsten voor zichzelf willen behouden en verliezen willen afwentelen op de rest van de samenleving, mogelijk door bij de overheid te lobbyen voor steun. Deze praktijk werd bekritiseerd tijdens de reddingsoperatie van Wall Street in 2008.

De Macro-Economische Realiteit van Bedrijfssteun

Om de omvang van het probleem te begrijpen, moeten we voorbij de anekdotische kmo-subsidies kijken. De bedragen waarover Aernoudt spreekt – plafonds van 7.500 euro per jaar of 50.000 euro per groeitraject – zijn in het licht van de nationale begroting marginaal. De werkelijke subsidiecultuur bevindt zich elders, in de niet

spectaculaire maar miljarden zware posten van de federale en regionale begrotingen.

> Volgens analyses van de Nationale Bank van België en het Federaal Planbureau vloeit er jaarlijks ongeveer 25 miljard euro aan subsidies en staatssteun naar Belgische bedrijven. Dat komt neer op 4,1 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Dit is geen incidentele crisissteun, maar een structureel kenmerk van onze economie. Waar de kmo-ondernemer wordt verweten dat hij zijn businessmodel rond subsidies bouwt, geldt exact hetzelfde voor talloze multinationals en grote nationale kampioenen.

Hun investeringsbeslissingen, innovatietrajecten en zelfs hun energievoorziening zijn onlosmakelijk verbonden met publieke financiering.

België neemt in internationaal perspectief een bijzondere positie in. Uit data van de OESO blijkt dat ons land, samen met Frankrijk, tot de meest genereuze landen behoort wat betreft belastingvoordelen voor onderzoek en ontwikkeling (O&O). Deze fiscale aftrekken zijn in theorie bedoeld om innovatie te stimuleren, maar fungeren in de praktijk vaak als een generieke loonkost subsidie voor hooggeschoolde arbeidsplaatsen in de farmaceutische en technologische sector. De evaluatie van deze maatregelen blijft echter beperkt; zelden wordt de vraag gesteld of de maatschappelijke return op deze miljardeninvesteringen opweegt tegen de alternatieve bestedingen.

De casus Volvo Gent, die ook door Aernoudt werd aangehaald, illustreert dit mechanisme perfect. Een steunpakket van maximaal 119 miljoen euro voor investeringen, energie-efficiëntie en opleiding wordt gerechtvaardigd vanuit het belang van werkgelegenheid en verankering. Maar inhoudelijk betekent dit dat de overheid – en dus de belastingbetaler – een aanzienlijk deel van het bedrijfsrisico overneemt. In een echte vrije markt zouden dergelijke investeringen gefinancierd worden uit eigen vermogen of vreemd kapitaal, waarbij het rendement en het risico bij de aandeelhouders liggen.

In de Belgische realiteit worden risico's gesocialiseerd en winsten geprivatiseerd.

Dit is de kern van de asymmetrie. Wanneer een kmo faalt na het ontvangen van een groeisubsidie, volgt er politieke verontwaardiging en worden de controles verscherpt. Wanneer een multinational na jaren van fiscale steun en investeringspremies besluit te herstructureren of winsten weg te sluizen via internationale constructies, blijft de politieke reactie doorgaans beperkt tot bezorgde persberichten. De subsidiewinkel voor het grootbedrijf opereert onder een andere noemer – 'strategisch industriebeleid', 'innovatiepacten', 'energietransitie' – maar de onderliggende logica is identiek aan die van de kmo-portefeuille: de afhankelijkheid van de staat als vervanging voor marktconcurrentie.

De Gezondheidssector als Case Study van Beschermde Markten

Als de bedrijfssubsidies de zichtbare kant van de medaille vormen, dan is de gezondheidssector de onzichtbare maar financieel zwaarwegende keerzijde. Nergens is de kloof tussen liberale retoriek en protectionistische praktijk zo groot als in de zorg. De sector functioneert als een gesloten systeem waarin prijzen niet worden bepaald door vraag en aanbod, maar door onderhandelingen tussen overheid, mutualiteiten en leveranciers. Het resultaat is een prijsniveau dat losstaat van de reële productiekosten, gefinancierd door verplichte premies en remgelden van de werkende bevolking.

Mijn opiniestuk "De Temu Paradox: Hoe de Werkmens voor zijn steunkousen en hoorapparaten woekerprijzen betaald" biedt hiervoor een pijnlijk concrete illustratie. (met meer dan 16.000 weergaves op mijn Facebook pagina tot op heden)

> Daarin beschrijf ik hoe compressiekousen van uitstekende kwaliteit via internationale handelsplatforms zoals Temu verkrijgbaar zijn voor ongeveer 8 euro per paar. Dezelfde producten, aangeschaft via de christelijke mutualiteit of een lokale apotheek, kosten echter 50 tot 59 euro. Voor hoorapparaten is het beeld nog schrijnender: waar functioneel gelijkwaardige toestellen online voor enkele tientallen euro's te vinden zijn, hanteren erkende audiciens prijzen van 1.500 euro en meer, grotendeels gedekt door de ziekteverzekering.
>
> Lapperre staat steeds voor je klaar is hun slogan. Bel vandaag nog voor een afspraak op 0800 11 766 of surf naar https://www.lapperre.be/nl/gratishoorcontrole/ (en vergeet vooral je bankkaart niet). **Voor een testperiode met hoortoestellen is een voorschrift van een NKO-*

arts nodig. We vertellen je er alles over tijdens onze eerste afspraak

Dit prijsverschil is geen toeval, maar het resultaat van bewust beleid. De terugbetalingssystemen en erkenningsvoorwaarden creëren een beschermde markt waarin concurrentie op prijs wordt uitgeschakeld. Apotheken en erkende leveranciers opereren in een gereguleerd ecosysteem waarin marges gegarandeerd zijn.

De consument heeft geen keuzevrijheid: wie gebruik wil maken van de verplichte verzekering, moet aankopen binnen het dure, gesloten circuit. Wie buiten het systeem treedt en goedkoper inkoopt, verliest zijn recht op terugbetaling.

Wat dit des te problematischer maakt, is de houding van de overheid en de Europese Unie ten aanzien van goedkope import. Onder het mom van consumentenbescherming, productveiligheid en ecologische duurzaamheid worden grensheffingen en invoerbeperkingen overwogen voor platformen zoals Temu en Shein. De argumentatie is bekend: oneerlijke concurrentie, lage milieustandaarden, gebrek aan traceerbaarheid. Hoewel deze zorgen op zich legitiem kunnen zijn, ontstaat er een wrange dubbelzinnigheid wanneer dezelfde overheden weigeren om de eigen, door subsidies en regulering opgedreven prijzen in de zorgsector aan te pakken.

Men beschermt de lokale producent en distributeur tegen wereldmarktprijzen, terwijl de eigen bevolking gedwongen wordt woekerprijzen te betalen voor essentiële goederen. De ecologische voetafdruk van een pakketje uit China wordt nauwlettend in de gaten gehouden, maar de inefficiëntie en de overconsumptie die het gevolg zijn van het gesubsidieerde zorgcircuit blijven buiten beschouwing. Dit is geen vrijhandel, en het is evenmin sociale bescherming. Het is regulatory capture (reguleringskapitalisme) in zijn zuiverste vorm: beleidsbeïnvloeding waarbij regelgeving niet het algemeen belang dient, maar de winstmarges van gevestigde spelers.

> Een vorm van corruptie van gezag die optreedt wanneer een politieke entiteit, beleidsmaker of toezichthouder wordt ingezet om de commerciële, ideologische of politieke belangen van een kleine achterban te dienen, zoals een bepaald geografisch gebied, een bepaalde industrie, een bepaald beroep of een bepaalde ideologische groep.

De gezondheidssector toont daarmee aan dat de subsidiecultuur niet beperkt blijft tot directe geldtransfers. Ook indirecte steun, via gegarandeerde afzetmarkten, prijsregulering en importbarrières, vormt een vorm van staatsinterventie die de marktwerking verstoort. En net als bij de bedrijfssubsidies is het de gewone burger die de rekening betaalt, zij het niet via de vennootschapsbelasting, maar via de loonfiche en de apotheker.

Politieke Positionering en Belangenbehartiging

De vraag rijst waarom deze tegenstellingen zo hardnekkig standhouden. Het antwoord ligt in de structuur van het Belgische overlegmodel en de verwevenheid tussen politiek en georganiseerde belangen. Organisaties zoals de AKT, VOKA en het FEB (Federation of Belgian Enterprises) spelen een centrale rol in het economisch beleid. Hun eisenpakketten zijn consistent: loonlast verlagingen, energiecompensaties, vereenvoudiging van administratie en behoud van fiscale incentives.

Politici die zich profileren als ondernemersgezind, zoals Georges-Louis Bouchez, navigeren binnen dit krachtenveld. Wanneer Bouchez bij het Vlaamse patronaat pleit voor “minder regels” en het afschaffen van “nutteloze of marginale subsidies”, moet men de terminologie nauwkeurig lezen. Wat in dit discours als ‘marginaal’ wordt bestempeld, betreft doorgaans de administratieve rompslomp en de zichtbare kmo-steun. De structurele financiële transfers naar het grootbedrijf en de beschermde sectoren worden daarentegen zelden ter discussie gesteld; zij vormen de ruggengraat van het economisch model dat deze politici verdedigen.

> Dit verklaart de demagogie in het huidige debat. Het is electoraal aantrekkelijk om te hameren op de bureaucratie voor kleine ondernemers en te pleiten voor lagere belastingen. Maar wanneer diezelfde politici aan de onderhandelingstafel zitten, blijken de prioriteiten anders te liggen. De recente begrotingsakkoorden tonen aan dat besparingen op bedrijfssteun steevast sneuvelen ten gunste van andere posten. De 25 miljard euro aan bedrijfssubsidies blijft grotendeels intact, terwijl de lastenverschuiving richting arbeid en consumptie onverminderd doorgaat.

België kent immers de hoogste belastingdruk op arbeid in Europa. De zogenaamde tax wedge – het verschil tussen brutoloonkosten en netto besteedbaar inkomen – bedraagt voor een alleenstaande modale werknemer meer dan 50 procent. Dit betekent dat een werknemer in feite meer dan de helft van zijn werktijd besteedt aan het financieren van de overheid, de sociale zekerheid en de beschermde sectoren. Wanneer liberalen pleiten voor ‘lagere belastingen’, bedoelen zij in de praktijk zelden een substantiële verlaging van de personenbelasting of de btw op basisgoederen. De focus ligt overwegend op de vennootschapsbelasting, de roerende voorheffing en de fiscale optimalisatiemogelijkheden voor kapitaal.

BELGIË

België sloot 2025 af met grootste begrotingstekort van eurozone

Niet langer Frankrijk, maar België heeft volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) het grootste begrotingstekort van de eurozone.

Het resultaat is een systeem dat zichzelf in stand houdt. De werkende bevolking financiert via haar belastingen en sociale bijdragen zowel de bedrijfssteun voor het grootbedrijf als de hoge prijzen in de gezondheidszorg. Tegelijkertijd wordt haar verteld dat de markt vrij moet zijn en dat subsidies slecht zijn voor de economie. Deze cognitieve dissonantie is geen accident, maar een kenmerk van het systeem. Zolang de kosten onzichtbaar worden gemaakt via complexe fiscale constructies en verplichte verzekeringen, en zolang de baten geconcentreerd blijven bij goed georganiseerde belangengroepen, zal er weinig politieke druk ontstaan voor fundamentele hervorming.

De rol van politici zoals Bouchez en adviseurs zoals Aernoudt moet in dit licht worden begrepen. Zij zijn geen hypocrieten in de morele zin, maar actoren binnen een rationeel systeem dat hen beloont voor het verdedigen van specifieke belangen. De kritiek op de kmo-subsidiewinkel is oprecht, maar selectief. Het is een luxe-kritiek die enkel mogelijk is omdat de échte subsidiestromen buiten het vizier blijven. Door de aandacht te vestigen op de kleine ondernemer, wordt het debat veilig gehouden binnen de grenzen van het bestaande consensusmodel. De vraag of dat model zelf nog houdbaar is, wordt niet gesteld.

Naar een Consistente Economische Visie

Als we de analyse ernstig nemen, volstaat het niet om enkel de kmo-portefeuille af te schaffen of de administratie te vereenvoudigen. Een consistente economische visie vereist dat we de subsidiecultuur in haar geheel onder de loep nemen, zonder onderscheid tussen klein en groot, tussen industrie en zorg, tussen directe steun en

indirecte bescherming.

Ten eerste is er nood aan radicale transparantie en evaluatie van alle vormen van bedrijfssteun. De 25 miljard euro aan subsidies en fiscale uitzonderingen moet jaarlijks worden getoetst op effectiviteit, efficiëntie en maatschappelijk rendement. Subsidies die niet aantoonbaar bijdragen aan productiviteitsgroei, innovatie of duurzame tewerkstelling, moeten worden afgebouwd. Dit geldt evengoed voor de investeringsaftrekken van multinationals als voor de kmo-groeisubsidies. Evaluatieclausules moeten bindend zijn, niet vrijblijvend.

Ten tweede moet de markt voor medische hulpmiddelen en basiszorg worden opengebroken. Referentieprijssystemen, zoals die in Nederland en Duitsland bestaan, kunnen een einde maken aan de artificieel hoge prijzen in België. Als een compressiekous of hoorapparaat op de wereldmarkt voor een fractie van de lokale prijs verkrijgbaar is, moet de terugbetaling daarop worden afgestemd. Leveranciers die hogere prijzen willen aanrekenen, mogen dat doen, maar het verschil moet voor rekening van de consument komen, niet van de solidariteit. Tegelijkertijd moeten importbarrières die louter dienen om lokale kartels te beschermen, worden heroverwogen. Duurzaamheid en veiligheid zijn legitieme criteria, maar mogen geen alibi worden voor protectionisme.

Ten derde is een verschuiving van de belastingdruk noodzakelijk. Zolang de financiering van de subsidiestaat en de zorgsector rust op loonarbeid, zal de koopkracht van de werkende bevolking onder druk staan. Een eerlijker systeem verschuift de lasten van arbeid naar consumptie, kapitaal en grondstoffen. Dit is geen ideologisch experiment, maar een economische noodzaak in een land met de hoogste arbeidsbelasting ter wereld. Lagere belastingen op arbeid betekenen in de eerste plaats een herstel van de netto koopkracht van wie het systeem draaiende houdt.

> Tot slot moeten we het debat depolariseren. De tegenstelling tussen ‘liberale marktwerking’ en ‘sociale bescherming’ is vals. Beide concepten worden in de Belgische praktijk misbruikt om gevestigde belangen te dienen. Een echte marktwerking betekent geen staatssteun voor multinationals en geen beschermde kartels in de zorg. En echte sociale bescherming betekent geen woekerprijzen voor basisgoederen en geen belastingdruk die arbeid ontmoedigt. Het gaat om consistentie: dezelfde principes moeten gelden voor iedereen, ongeacht de schaal van de onderneming of de sector waarin ze actief is.

Besluit

De column van Rudy Aernoudt bevat een kern van waarheid. De bureaucratische subsidiecultuur voor kmo’s is verstikkend en leidt tot perverse prikkels. Maar door de kritiek te beperken tot dit segment, wordt een vertekend beeld geschetst van de Belgische economie. De échte subsidiewinkel bevindt zich niet bij de bakker of de loodgieter die een beroep doet op de kmo-portefeuille, maar bij de multinationals die jaarlijks miljarden ontvangen, en bij de zorgsectoren die via regulering en terugbetalingssystemen hun marges veiligstellen.

Georges-Louis Bouchez en het patronaat dat hij vertegenwoordigt, zijn geen buitenstaanders in dit systeem; zij zijn er de architecten en begunstigden van. Het liberale pleidooi voor minder belastingen en minder regels klinkt hol zolang de structurele staatssteun en de beschermde markten onaangeroerd blijven. Het is demagogie om de kleine ondernemer de les te spellen over marktwerking, terwijl de grote spelers genieten van een comfortabele baxter van publieke middelen.

> De rekening van dit systeem wordt gepresenteerd aan de werkman. Hij betaalt de hoogste belastingen, de duurste zorgprijzen en de inefficiëntie van een economie die competitie simuleert maar protectie organiseert. Als we de subsidiewinkel echt willen sluiten, moeten we beginnen bij de grootste klanten. Pas dan kunnen we spreken van een eerlijke markt, een rechtvaardige belastingheffing en een zorgsysteem dat de patiënt dient in plaats van de producent.

De tijd voor selectieve verontwaardiging is voorbij. Wat nodig is, is een integrale herziening van de Belgische subsidiestaat, gebaseerd op transparantie, evaluatie en gelijke behandeling. Niet omdat het ideologisch zuiverder is, maar omdat het economisch en sociaal noodzakelijk is. De werkende bevolking verdient beter dan een systeem waarin de retoriek van de vrije markt enkel geldt voor wie het kan betalen, en de rekening van de bescherming steeds bij dezelfde groep terechtkomt.

Zie ook

- Crony capitalism
- Corporatocracy
- Fossil fuel subsidies
- Kleptocracy
- Political corruption
- Pork barrel
- Public choice theory
- Public-private partnership

- Regulatory capture

Bronnen

- Johnston, David Cay. *Free Lunch* (The Penguin Group, New York, 2007.)
- Jansson, Bruce S. *The $16 trillion mistake: How the U.S. bungled its national priorities from the New Deal to the present* (Columbia University Press, 2001)
- Mandell, Nikki. *The corporation as family : the gendering of corporate welfare, 1890-1930* (University of North Carolina Press, 2002).
- Glasberg, Davita Silfen. *Corporate welfare policy and the welfare state: Bank deregulation and the savings and loan bailout* (Aldine de Gruyter, NY, 1997).
- Whitfield, Dexter. *Public services or corporate welfare: Rethinking the nation state in the global economy* (Pluto Press, Sterling, Va., 2001.)
- Folsom Jr, Burton W. *The Myth of the Robber Barons* (Young America)
- Rothbard, Murray N. *Making Economic Sense*, Chapter 51: Making Government-Business Partnerships ISBN 0-945466-18-8 (1995)